

LATVIJAS NACIONĀLAIS ARHĪVS

ARHĪVU INSPEKCIJA

Reģ. Nr. 90009476367, Šķūņu ielā 11, Rīgā, LV – 1050,
tālrunis: 67212418, fakss: 67225564, e-pasts: inspekcija@arhivi.gov.lv

PĀRSKATS

23.03.2011. Nr. 8-5/165

*Par Arhīvu inspekcijas darbu
2010.gadā*

Saskaņā ar likumu „Par arhīviem”, kas bija spēkā līdz 31.12.2010., Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas nolikumu un reglamentu nacionālā arhīva fonda veidošanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas kontroli 2010.gadā veica Arhīvu inspekcija. Izpildot Valsts kancelejas 2009.gadā veiktā audita ieteikumus samazināt izdevumus kontroles funkcijas realizēšanai, uz 01.01.2010. darbinieku skaits Arhīvu inspekcijā tika samazināts par 50%, kā arī tika ievērojami samazināti līdzekļi pārbaužu komandējumu veikšanai.

Darbs 2010.gadā tika plānots, izvirzot kā prioritātes, pirmkārt, reorganizēto, likvidēto administratīvi teritoriālajā reformā iesaistīto pašvaldību un to institūciju dokumentu saglabāšanas nodrošināšanu, kontrolējot doto norādījumu izpildi, dokumentu nodošanas un pieņemšanas kārtības ievērošanu, turpinot iepriekšējos gados iesākto dzīvojamo māju privatizācijas komisiju un pilsētu zemes komisiju dokumentu sakārtošanas un aprakstīšanas pārbaudes, otrkārt, pārbaužu veikšanu institūcijās pēc valsts arhīvu priekšlikumiem institūcijās, kuras ilgstoši nebija apsekotas vai kuras ir no jauna izveidotas..

2010.gadā veiktas 325 pārbaudes, tai skaitā 285 kompleksās pārbaudes dokumentu uzkrāšanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas nodrošināšanā, 29 tematiskās un 11 arhīvu valsts uzraudzības iestāžu norādījumu izpildes kontroles pārbaudes.

Pārbaudes veiktas šādās iestāžu grupās:

Valsts institūcijās un to reģionālās filiālēs – 22;

Novadu pašvaldībās, pagastu pārvaldēs, pilsētas domēs – 57;

Pilsētu zemes komisijās – 5;

Bāriņtiesās – 33;

Tieslietu institūcijās t.sk. notāru kantoros, Zemesgrāmatu nodaļās – 24;

Izglītības iestādēs – 85;

Kultūras, mākslas un sporta iestādēs – 22;

Veselības aizsardzības un sociālās apdrošināšanas iestādēs – 25;

Pašvaldību uzņēmumos – 41;

Transporta un pārvadājumu uzņēmumos – 11.

No pārbaudītajām 325 institūcijām arhīvu valsts uzraudzības iestāžu prasības pilnībā bija ievērotas 25 (7,7%). No institūcijām gada laikā saņemts 371 ziņojums par doto norādījumu izpildīšanu, neizpildes gadījumos institūcijas lūgušas termiņu pagarinājumus, meklējušas risinājumus dokumentu saglabāšanas un izmantošanas nodrošināšanai. Doto norādījumu neatlaidīga izpildes kontrole, regulāri atgādinājumi ir devuši atzīstamus rezultātus. Kopumā panākts, ka 2010.gadā institūcijām dotie norādījumi izpildīti par 91%, 2008. un 2009.gadā dotie norādījumi ir izpildīti, izņemot vienu gadījumu – Līvānu novada būvvaldi, kura ilgstoši nav nodrošinājusi dokumentu sakārtošanu un aprakstīšanu, to motivējot ar štata un finansējuma samazināšanu.

2010.gadā uzsākta administratīvā lietvedība un uzlikts administratīvais sods „brīdinājums” pēc LAPK 190.⁸ panta Pārtikas un veterinārā dienesta Dienvidzemgales reģionālās pārvaldes amatpersonai par arhīva fonda dokumentu uzkrāšanas, saglabāšanas un izmantošanas kārtības nenodrošināšanu, citām vainīgajām personām institūcija pati bija piemērojusi disciplinārsodu. Gada laikā sastādīti arī 8 atzinumi par administratīvās lietvedības neuzsākšanu noilguma dēļ, pārkāpuma sastāva neesamības dēļ, kā, piemēram, trūkumu novēršana, zudušu dokumentu atrašana administratīvās lietas izskatīšanas laikā.

Lai nodrošinātu reorganizētajās pašvaldībās lietvedības dokumentu un arhīva lietu pārņemšanu, 2010.gadā pārbaudītas 57 novadu pašvaldības: novadu pašvaldības un novadu domes, pagastu pārvaldes. Sakarā ar Arhīvu inspekcijas vecāko inspektoru skaita samazināšanu 2009.gadā pārbaudītas Alūksnes, Cēsu, Daugavpils, Jēkabpils un Tukuma zonālo valsts arhīvu uzraudzībā esošās pašvaldības un to institūcijas.

Ņemot vērā Arhīvu likuma spēkā stāšanos un valsts arhīvu sistēmas iestāžu reorganizāciju, Arhīvu inspekcija veica paātrinātu informācijas apkopošanu uz 01.10.2010., par reorganizēto pašvaldību – pagastu un pilsētu dokumentu, pašvaldību dzīvojamo māju privatizācijas komisiju un pilsētu zemes komisiju dokumentu aprakstīšanas stāvokli. Virkne pašvaldību nebija pabeigušas dokumentu aprakstīšanu uz reorganizācijas brīdi 01.07.2009., bet atsevišķos gadījumos – (8,5%) pagastos, pilsētās dokumentu aprakstīšana bija aizkavēta, galvenokārt, Cēsu, Daugavpils, Valmieras zonālo valsts arhīvu uzraudzībā esošajās pašvaldībās. Lai aktivizētu dokumentu aprakstīšanu, reorganizēto institūciju arhīvu fondu slēgšanu tika sagatavots projekts 08.11.2010. rīkojumam Nr. 115 „Par reorganizēto, pašvaldību (pagastu un pilsētu) arhīvu fondu slēgšanu”, kas aktivizēja arhīvu uzraudzības darbu un jaunizveidoto novadu darbu dokumentu saglabāšanas nodrošināšanā.

Veikto pasākumu rezultātā ir panākts, ka uz 01.01.2011. dokumentus ir aprakstījušas līdz reorganizācijai 63% no reorganizēto pagastu, pilsētu kopskaita un to arhīvu fondus var slēgt. Kopumā ir panākts, ka dokumentu pārņemšana jaunizveidotajās novadu pašvaldībās ir dokumentēta, nodošanas un pieņemšanas akti iesniegti attiecīgajiem arhīviem, ka Latvijas Nacionālā arhīva uzskaitē ir tie novadi, kuru pagasti minētos jautājumus nav atrisinājuši (1.pielikums). Dokumentu aprakstīšana aizkavēta 12 reorganizētajos pagastos (2,3%) no pagastu kopskaita: Amatas novadā Nītaures un Zaubes pagasti, Madonas novadā Ļaudonas pagasts, Priekuļu novadā Veselavas pagasts (Cēsu ZVA uzraudzības iestādes), Dagdas novadā Svriņu un Asūnes pagasti, Ilūkstes novadā Šrēderes, Pilskalnes, Bebreņu pagasti un Subates pilsēta ar lauku teritoriju, Daugavpils novadā Vaboles un Nīcgales pagasti (Daugavpils ZVA uzraudzības iestādes). Reorganizēto pagastu dokumentu nodošanu un pieņemšanu nav dokumentējušas Krāslavas, Beverīnas, Burtnieku, Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas novadu pašvaldības un Jelgavas, Limbažu, Smiltenes, Strenču novadu domes.

Gatavojoties pilsētu zemes reformas pabeigšanai un pilsētu zemes komisiju darbības pabeigšanai 30.11.2011., kā arī turpinot darbu pie Latvijas Republikas Centrālās zemes komisijas 2008.gada 19.maija lēmuma Nr. 7263 „Pilsētu zemes komisiju dokumentu uzskaites, saglabāšanas un turpmākas izmantošanas nodrošināšanas kārtība” izpildes, tika kontrolēta pilsētu zemes komisiju dokumentu aprakstīšanas gaita un dokumentu atrašanās vietu identificēšana pēc administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanas. Pārbaudes pilsētu zemes komisijās veiktas gan kopā ar kompleksajām novadu pašvaldību un domes pārbaudēm, gan veiktas 5 tematiskās pārbaudes. 2010.gadā kopējā darbā ar valsts arhīviem ir veikta visu pilsētas zemes komisiju dokumentu saglabāšanas un glabāšanas vietu apzināšana.

Sakarā ar Valsts arhīvu sistēmas reorganizāciju minētā informācija ir savlaicīgi apkopota uz 01.10.2010. un ievietota Latvijas valsts arhīvu mājaslapā pie katra valsts arhīva, kura uzraudzībā atrodas attiecīgās pašvaldības pilsētu zemes komisija.

Pamatojoties uz Arhīvu inspekcijas rīcībā esošās stāvokļa analīzes, informācija par dokumentu uzskaites un saglabāšanas nodrošināšanu pilsētu zemes komisijās tika iesniegta Latvijas Republikas Centrālajā zemes komisijā, kā arī atkārtoti iesniegti priekšlikumi par nepieciešamību izdarīt grozījumus likuma „Par zemes reformas pabeigšanu pilsētās” 15.pantā, lai nodrošinātu dokumentu saglabāšanu, mazinātu risku autentisku dokumentu

zudumam liekas pārvietošanas rezultātā, kā arī no arhīvniecības viedokļa, lai tiktu ievērots fonda nedalāmības princips.

Likuma grozījumi paredz, ka pēc zemes reformas pabeigšanas pilsētā, pilsētu zemes komisiju dokumenti paliek līdz nodošanai valsts arhīvos attiecīgajā pašvaldībā, jo ir tās arhīva fonda sastāvdaļa, un tie netiek nodoti Valsts zemes dienesta reģionālajām nodaļām.

Sakarā ar administratīvi teritoriālo reformu reorganizācija būtiski skāra arī pagastu bāriņtiesas. 2010.gadā pārbaudes veiktas 33 reorganizētajās bāriņtiesās, konstatēts, ka kopumā reorganizācijas procesā izvirzītās prasības ievērotas: dokumenti nodoti un pieņemti ar aktiem, veikta dokumentu aprakstīšana. Alūksnes ZVA uzraudzībā bijušo 48 reorganizēto pagastu bāriņtiesu dokumenti, Jēkabpils ZVA uzraudzībā bijušo 23 reorganizēto pagastu bāriņtiesu un Tukuma ZVA uzraudzībā bijušo 34 pagastu bāriņtiesu dokumenti aprakstīti līdz reorganizācijai – 2009.gada septembrim un dokumentu pārņemšana dokumentēta. No Cēsu ZVA uzraudzībā bijušām 30 pagastu bāriņtiesām 23 uz 01.01.2011. dokumentus aprakstījušas līdz 2009.gadam ieskaitot, 7 – līdz 2008.gadam.

Daugavpils ZVA uzraudzībā esošajās novadu bāriņtiesās pārbaudēs konstatēts, ka Daugavpils novada Višķu bāriņtiesā un Krāslavas novada bāriņtiesā dokumentu saglabāšana ir nodrošināta atbilstoši prasībām, bet Daugavpils novada Kalkūnes, Līksnas, Skrudalienas bāriņtiesās dokumentu pārņemšana no reorganizētajām pagastu bāriņtiesām nav dokumentēta, nav veiktas lietu esības pārbaudes, aizkavēta dokumentu sakārtošana un aprakstīšana.

Sakarā ar izglītības iestāžu reorganizāciju tika pārbaudīts dokumentu uzkrāšanas, uzskaites un saglabāšanas stāvoklis 85 skolās, pārbaudīts, kā tiek izpildīti dotie norādījumi par veicamajiem uzdevumiem dokumentu pārņemšanā, apvienojot vai likvidējot skolas. Pārbaudītas arī izglītības iestādes, kurās ilgi nebija veiktas arhīva darba pārbaudes, kā arī citas valsts pārvaldes institūcijas.

Pēc zonālo valsts arhīvu ieteikumiem veiktas pārbaudes valsts institūcijās, to teritoriālajās struktūrvienībās, pašvaldību uzņēmumos, veselības aizsardzības un sociālās aprūpes u.c. institūcijās.

Biežāk konstatētie trūkumi institūciju darbā ar dokumentiem ir lietu nomenklatūru nesastādīšana katram lietvedības gadam, tajās netiek uzskaitītas visas izveidotās lietas, lietu nomenklatūrā paredzēto aiļu neizpildīšana par izveidoto sējumu skaitu, lietu neveidošanos.

Vieni no visbiežāk konstatētajiem pārkāpumiem ir dokumentu nodošanas un pieņemšanas aktu nesastādīšana, lietu esības un fiziskā stāvokļa pārbaudžu neveikšana noteiktajā kārtībā, mainoties atbildīgajām amatpersonām, kas parasti izraisa dokumentu un informācijas zudumus, kā arī atbildīgo darbinieku nenozīmēšana dokumentu un arhīva pārvaldībā. Šādi pārkāpumi tiek pieļauti īpaši institūciju reorganizācijas procesos, kā arī mainoties atbildīgajiem darbiniekiem – institūciju, to struktūrvienību vadītājiem un atbildīgajiem darbiniekiem par dokumentu pārvaldību.

Arhīvu inspekcija pārbaudēs konstatējusi, ka tikai neliels skaits reorganizēto pašvaldību paziņojušas Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvam par nepieciešamību nodot un pieņemt glabāšanā elektroniski veidotās sistēmas, datus, reģistrus.

Lai novērstu institūciju lietvedības un arhīva darbā pieļautos trūkumus, nodrošinātu dokumentu uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas nodrošināšanu, Arhīvu inspekcija ir devusi šādus priekšlikumus: nozīmēt atbildīgās personas par lietvedību un arhīva darbu, lietu nomenklatūras precizēt un apstiprināt katram lietvedības gadam, tajās iekļaut visas darba procesā veidojošās lietas, tai skaitā, Eiropas Savienības struktūrfondu dokumentāciju, elektroniski veidojošās informācijas sistēmas, visa veida reģistrus, tai skaitā reģistrācijas žurnālus, kā arī, sakārtojot un aprakstot dokumentus, lietu aprakstos attiecīgi iekļaut visas izveidotās pastāvīgi un ilgstoši glabājamās lietas, nodrošināt dokumentu saglabāšanu, veicot lietu esību pārbaudes noteiktajā kārtībā un, mainoties atbildīgajām amatpersonām un darbiniekiem, dokumentēt ar aktiem lietu nodošanu un pieņemšanu, iekārtot arhīva dokumentu glabāšanai atsevišķu slēgtu telpu vai skapi.

Atskaites periodā izskatīti **8 juridisku un fizisku personu iesniegumi.**

Kopā ar Dokumentu pārvaldības nodaļu izskatīti 2 Valsts zemes dienesta (VZD) iesniegumi – par atļauju iznīcināt dokumentus pirms glabāšanas termiņa izbeigšanās dokumentu glabātavu trūkuma dēļ un par īpašuma tiesību atjaunošanas iesniegumiem pievienoto attaisnojošo dokumentu kopiju izņemšanu no VZD arhīvos esošajām zemes lietām un dzīvojamo māju privatizācijas lietām, lai samazinātu arhīva lietu apjomu. Par pēdējo sagatavota negatīva un izskaidrojoša atbilde.

Pārbaudīts Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja pieprasījums par dokumentu uzkrāšanas, uzskaites un saglabāšanas stāvokli reorganizētajā Jūrmalas pilsētas Izglītības pārvaldē un tās izdevumiem arhīva dokumentu aprakstīšanai. Veikta pārbaude, sastādīts pārbaudes akts un sniegta atbilde birojam par Jūrmalas pilsētas domes veikto darbu bijušās Izglītības pārvaldes dokumentu saglabāšanas nodrošināšanā.

Kopā ar Juridisko nodaļu izskatīti maksātnespējīgās A/S „Vulkāns” administratora V. Kroņa divi iesniegumi par informācijas iesniegšanu viņam par Valsts arhīvu ģenerāldirekcijas ziņojumiem citām valsts institūcijām sakarā ar V. Kroņa prettiesisko rīcību un darbībām. V. Kroņa iesniegumu atzīti par nepamatotiem.

Kopā ar Izziņu un dokumentu izmantošanas nodaļu sniegta izskaidrojoša atbilde uz Regīnas Rainoffas iesniegumu par Latvijas Valsts vēstures arhīva sniegto informāciju un izziņām īpašuma piederības jautājumā un par N. Kovaļevas iesniegumu par darba stāžu bijušajā Maskavas rajona Sociālās apdrošināšanas nodaļā. Veikta pārbaude Rīgas Austrumu izpilddirekcijas arhīvā, sakarā ar pieprasītās informācijas atrašanu sniegta pozitīva atbilde.

Izskatīti un sniegtas izskaidrojošas atbildes privātpersonai A/S „Ditton pievadķēžu rūpnīca” par valsts arhīvu prasībām privātpersonām arhīvu darbā un J. Pirtniekam par dokumentu izsniegšanu no Kuldīgas novada domes arhīva.

Pēc Valsts kancelejas pieprasījuma veikta dokumentu uzkrāšanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas kārtības kontroles funkcijas analīze izglītības sistēmas iestādēs par 3 gadiem un tās izmaksu aprēķins par 2009.gadu, kā arī sniegta papildus informācija par kontroles funkcijas saturu dokumentu pārvaldībā un arhīva darbā un tās veikšanas kārtību institūcijās.

Pamatojoties uz Arhīvu inspekcijas veikto pārbažu rezultātu apkopojumiem un to analīzi, sastādīts:

- 2009.gada pārskats par Arhīvu inspekcijas darbu,
- pārskati par likvidēto rajonu un reorganizēto vietējo pašvaldību dokumentu aprakstīšanas stāvokli uz 01.01.2010. un to pieņemšanu valsts arhīvos,
- pārskati par reorganizēto pašvaldību dokumentu pieņemšanu un nodošanu jaunizveidotajām novadu pašvaldībām (informācija ievietota mājas lapā),
- analīze par pilsētu zemes komisiju un pašvaldību Dzīvojamo māju privatizācijas komisiju dokumentu aprakstīšanas stāvokli uz 01.01.2010., uz 01.07.2010. un uz 01.10.2010. (informācija ievietota mājas lapā),
- izstrādāts rīkojuma projekts „Par reorganizēto pašvaldību (pagastu un pilsētu) slēgšanu”,
- sagatavota informācija LR Centrālajai zemes komisijai par tās 19.05.2008. lēmuma Nr. 7263 „Pilsētu zemes komisiju dokumentu uzskaites, saglabāšanas un turpmākas izmantošanas kārtības nodrošināšanu izpildi un priekšlikumi likuma „Par zemes reformas pabeigšanu pilsētās” 15. panta grozījumiem.

Arhīvu inspekcijas vecākie inspektori darbojas kā locekļi Cēsu ZVA un Jēkabpils ZVA Ekspertu pārbaudes komisijās, izskatot lietu nomenklatūras un lietu aprakstus. Tas īpaši nozīmīgi samazinātā finansējuma apstākļos, saskaņojot un optimizējot uzraudzības un kontroles funkcijas.

Saskaņā ar Arhīvu inspekcijas 2010.gada darba plānu organizēta viena sanāksme vecākajiem inspektoriem un veikta ierēdņu darba rezultātu novērtēšana par 2009.gadu.

Latvijas Nacionālā arhīva Arhīvu inspekcija

1. Pielikums
LNA Arhīvu inspekcijas 2010.gada pārskatam

Informācijas kopsavilkums par reorganizēto pašvaldību dokumentu uzskaiti un saglabāšanu uz 01.01.2011.

Zonālais valsts arhīvs	Reorganizēto pašvaldību skaits	Dokumenti aprakstīti			Dokumenti nav nodoti ar aktu un pieņemti
		Līdz 01.07.2009. pašvaldībās (%)	Līdz 2008.gadam pašvaldībās (%)	Līdz 2007.gadam un agrāk pašvaldībās	
Alūksnes ZVA	55	10 (18%)	45 (82%)	—	—
Cēsu ZVA	43	9 (21%)	28 (65%)	6 (14 %) <u>Amatas novads</u> Nītaures pag. padome (2006); Zaubes pag. padome(2007); <u>Līgatnes novads</u> Līgatnes pilsētas dome (2006); <u>Madonas novads</u> Madonas pilsētas dome (2006); Ļaudonas pag. padome(2007); <u>Priekuļu novads</u> Veselavas pag. padome(2007).	—
Daugavpils ZVA	73	45 (62%)	19 (26%)	9 (12%) <u>Dagdas novads</u> Svariņu pag. padome(2007); Asūnes pag. padome(2006); <u>Ilūkstes novads</u> Šēderes pag. padome(2007); Pilskalnes pag. padome(2007); Bebrenes pag. padome(2007); Subates pilsēta ar lauku teritoriju (2005);	Krāslavas novada pašvaldība (Aulejas pagasta padome, Indras pagasta padome, Izvaltas pagasta padome, Kalniešu pagasta padome, Kaplavas pagasta padome, Kombuļu pagasta padome, Krāslavas pagasta padome, Piedrujas pagasta padome, Skaistas pagasta padome, Robežnieku pagasta padome, Ūdrīšu pagasta padome); Līvānu novada dome (Līvānu pilsētas dome);

				<u>Daugavpils novads</u> Vaboles pag. padome(2007); Nīcgales pag. padome(2007); Riebiņu novada dome(2005, izveidota 2004.g.).	Preiļu novada dome (Preiļu pilsētas dome, Preiļu pagasta padome, Aizkalnes pagasta padome, Saunas pagasta padome).
Jelgavas ZVA	53	39 (74 %)	14 (26%)	—	Vecumnieku novads (Vecumnieku pagasts); Jelgavas novads (Elejas pagasts, Glūdas pagasts, Jaunsvirlaukas pagasts, Platones pagasts, Valgundes pagasts, Vircavas pagasts).
Jēkabpils ZVA	58	44 (76%)	14 (24%)	—	—
Liepājas ZVA	47	26 (55%)	20 (42,5%)	1 (2,5%) Kuldīgas novads Turlavas pag.	—
Rēzeknes ZVA	54	50 (93%)	4 (7 %)	—	Rēzeknes novada pašvaldība (Rēzeknes rajona padome).
Siguldas ZVA	24	15 (62%)	7 (29%)	2 (9%) Mārupes novads(2007); Mālpils novads(2006).	—
Tukuma ZVA	38	19 (50%)	18 (47%)	1 (3%) Kandavas novada dome(2007).	—
Valmieras ZVA	59	51 (84%)	8 (12%)	—	Beverīnas novada pašvaldība (Trikātas pagasta padome); Burtnieku novada pašvaldība (Bērzaines pagasta padome, Dikļu pagasta padome); Limbažu novada dome (Limbažu pilsētas dome, Katvaru pagasta padome);

					<p>Mazsalacas novada pašvaldība (Mazsalacas pilsētas dome, Ramatas pagasta padome, Sēļu pagasta padome, Skaņkalnes pagasta padome);</p> <p>Naukšēnu novada pašvaldība (Naukšēnu pagasta padome);</p> <p>Rūjienas novada pašvaldība (Vilpulkas pagasta padome);</p> <p>Smiltenes novada dome (Bilskas pagasta padome, Blomes pagasta padome, Brantu pagasta padome, Grundzāles pagasta padome, Palsmanes pagasta padome, Smiltenes pagasta padome, Smiltenes pilsētas dome, Variņu pagasta padome);</p> <p>Strenču novada dome (Jērcēnu pagasta padome, Sedas pilsētas dome).</p>
Ventspils ZVA	34	28 (82%)	6 (18%)	—	—

Informāciju apkopojā vecākā inspektore

I.Blanka